

පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ ඇළමාර්ග හා රෝමයේ ජල පරිවහන පද්ධතියේ තාක්ෂණික පැතිකඩ පිළිබඳව සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනයක්

එච්. එම්. වයි. පී. වික්‍රමසිංහ¹

ශ්‍රී ලංකාව හා රෝමය යනු අතීතයේ විශිෂ්ට වාරිමාර්ග පද්ධතියක් පැවති නාගරික සමාජ දෙකකි. ශ්‍රී ලංකාවේ ජලප්‍රවාහන පද්ධතිය සමන්විත වූයේ ජලය ගබඩාකරන වැව්, ජල පරිවහනය සඳහා වූ ඇළමාර්ග පද්ධතියකිනි. රෝම ජලප්‍රවාහන පද්ධතිය සමන්විත වූයේ උමං, ඇළමාර්ග, ජලපාලම්, නළමාර්ග, පයිප්ප ආදී විවිධ අංගයන්ගෙන් සංයුක්ත ව්‍යුහයකිනි. මෙහිදී ගැටළුව වූයේ පද්ධති ද්විත්වයේම කාර්යය ජලප්‍රවාහනය වුවද තාක්ෂණික ක්‍රමශිල්පයන්හි පුළුල් වෙනස්කම් තිබීමයි. ඒ සඳහා වූ හේතු විමර්ශනය මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි. එය සාක්ෂාත් කරගැනීමට ක්ෂේත්‍ර නොවන අධ්‍යයනය ක්‍රමශිල්ප වූ සාහිත්‍යය මූලාශ්‍ර අධ්‍යනය, අන්තර්ජාල අධ්‍යනය භාවිතා විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පද්ධති ද්විත්වයේ තාක්ෂණික සන්දර්භයේ වෙනස්කම් රාශියක් සංසන්දනාත්මකව අධ්‍යනයට ලක්විය. ශ්‍රී ලංකාවේ ඇළමාර්ග පද්ධතිය ඉදිකර ඇත්තේ උන්නතාංශයට හා සමෝච්චරේඛා වලට අනුකූලව ස්වභාවික භූමිය කැණීමෙනි. එබැවින් ඒවා දිගින් වැඩි වී දඟර ගැසුනු ලෙස නිර්මාණය වී ඇත. ප්‍රධාන ඉදිකිරීම් මාධ්‍යය පසයි. පීඩනය වැඩි ස්ථානයන්හි ඉවුරු ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඒ ආශ්‍රිතව කළුගල් ඇතිරූ බැම් ඉදිකිරීම වැනි උපක්‍රම යොදා ඇත. ප්‍රධාන ජලප්‍රවාහයෙන් ජලය ගැනීමේදී හා ක්ෂේත්‍රයට ජලය නිකුත්කිරීමේ දී දියපහර හරහා වේලි ඉදිකර ජල බාධාවක් යොදා එමගින් ජලය හැරවීමේ උපක්‍රම යොදාගෙන ඇත. රෝම ජල ප්‍රවාහන පද්ධතිය සැලකීමේ දී නගරයට ඉහලින් ඇති උල්පතක, වැවක ඇති ජලය කඳු යටින් භූගත උමං මාර්ග ඔස්සේ ද ජලප්‍රවාහනය අභියෝගාත්මක වූ කැනිනලා, පහත්බිම් වලදී ආරක්ෂක පාලම් වැනි වාස්තු ඉදිකිරීම් මගින් ද ජලමාර්ගය ගොස් නගරයේ ඇති ප්‍රධාන ජල ටැංකියට එක්වී ප්‍රධාන හා උපනළ පද්ධති මගින් නගරය පුරාම ජලය පරිවහනය වී ඇත. මෙහිදී මතුපිට ජලප්‍රවාහනය අවම අතර උමං මගින් භූගතව, පාලම් මගින් අවකාශයේ ජල මාර්ගය ඉදිකර ඇත. මෙය ගොඩනැගීම සඳහා ගල් ගඩොල්, ගිනිකඳු අළු මිශ්‍ර බදාම භාවිතාකර ඇත. නමුත් ගුරුත්වාකර්ෂණය, පීඩනය යන සංකල්ප මෙම ද්විත්ව ශිෂ්ටාචාරයන්හිම ජලප්‍රවාහන මූලධර්ම ලෙස භාවිතාකර ඇත. මෙම පර්යේෂණයේ අවසන් ප්‍රතිඵලය අනුව විවිධත්වයන් ඇතිවීමට හේතුව ලෙස හඳුනාගන්නා ලද්දේ පද්ධති නිර්මාණය කිරීමට හේතු වූ අරමුණු වල විෂමතාවයයි. රෝම ජල ප්‍රවාහන පද්ධතියේ අරමුණ වූයේ නාගරික ජල අවශ්‍යතා(වැසිකිලි, නාන තඩාක, වතුරමල්, ජල කරාම, පෞද්ගලික නිවාස සඳහා) සපුරාගැනීම බැවින් මහජන සෞඛ්‍යය සුරක්ෂිත වන, අපද්‍රව්‍යය එක්වීම පාලනය වන තාක්ෂණික ක්‍රම භාවිතකර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ ඇළ මාර්ග පද්ධතියේ අරමුණ කෘෂිකාර්මික හා ග්‍රාමීය ආර්ථික සංවර්ධනය බැවින් ස්වභාවික පරිසරයට අනුරූපීව, ග්‍රාමීය ප්‍රජාවට පහසුවෙන් නඩත්තු කළහැකි පරිදි, ඇළ ඉවුරු ආශ්‍රිත භූමිය පෝෂණය වන තාක්ෂණික උපක්‍රම භාවිතාකර ඇත. වෙනස් හගෝලීය කලාපයන්හි පිහිටා තිබීම, ඊට උචිත ලෙස ජලප්‍රවාහන පද්ධතිය සැලසුම් කිරීම ද මෙම තාක්ෂණික විෂමතාවන්ට හේතුවන්නට ඇත.

ප්‍රමුඛ පද - ශ්‍රී ලංකාවේ ඇළමාර්ග, රෝම ජල පරිවහන පද්ධතිය, විෂමතාවය, සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනය

¹ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යනය අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය yasangapraveenwick@gmail.com